

**KAMMARRÄTTEN
I JÖNKÖPING**
Avdelning 1

DOM
2007 -04- 17
Meddelad i Jönköping

Sida 1 (4)
Mål nr 1633-06

KLAGANDE
Försäkringskassan

MOTPART
Ulf Selander, 660311-2712
Odlingsvägen 34
342 33 Alvesta

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Länsrättens i Kronobergs län dom den 13 april 2006 i mål nr 668-05, se bilaga A

SAKEN
Handikappersättning enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag

Försäkringskassan yrkar att kammarrätten fastställer kassans beslut att bevilja Ulf Selander handikappersättning med 36 procent av prisbasbeloppet och anför i huvudsak följande. Kostnader för massage och resor i samband med dessa behandlingar kan inte betraktas som merkostnader. Landstinget har ansvar för att personer som är bosatta inom dess område får den vård och behandling som de behöver. Avgifter för sådan vård och behandling omfattas av högkostnadsskyddet. Det är landstinget som bedömer vilka vård- och behandlingsinsatser som en patient behöver och skall erbjudas. Försäkringskassan har ingen invändning mot att Ulf Selander är ordinerad massage sedan januari 2005 då detta framgår av läkarintyg. De kostnader som han har åberopat för massage och resor i samband med dessa behandlingar kan inte beaktas som merutgift som ligger till grund för handikappersättning eftersom ansvaret för vård och behandling ligger hos en annan huvudman än staten.

Ulf Selander bestrider bifall till överklagandet.

Dok.Id 37718

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2203 550 02 Jönköping	Slottsgatan 5	036-15 65 00 E-post: kammarrattenijonkoping@dom.se	036-16 19 68	måndag – fredag 09:00-11:30 13:00-15:00

- Klaganden/ombudet
- Motparten/ombudet
- Skatteverket
- Länsstyrelsen
- Länsrätten
- Allmänna ombudet
- För kännedom
- För verkställighet
- För delgivning

DOMSKÄL

Varje landsting skall enligt 3 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstinget.

Vidare stadgas i 3 a § första stycket hälso- och sjukvårdslagen följande. När det finns flera behandlingsalternativ som står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet skall landstinget ge patienten möjlighet att välja det alternativ som han eller hon föredrar. Landstinget skall ge patienten den valda behandlingen om det med hänsyn till den aktuella sjukdomen eller skadan och till kostnaderna för behandlingen framstår som befogat.

Vid införandet av förmånen invaliditetsersättning, som sedermera ersatts av handikappersättning, förordade dåvarande Riksförsäkringsverket principen "att man vid bedömningen av rätten till invaliditetsförmåner från försäkringen tar hänsyn till de merkostnader den handikappade har för sitt handikapp i den mån inte andra samhällsåtgärder skall kompensera för dem" (prop. 1974:129 s. 70). En särskild fråga var enligt verket i vad mån den handikappades behov av vård var så stort att det kunde anses falla inom ramen för det vårdansvar som åvilade sjukvårdshuvudmannen enligt 3 § sjukvårdslagen (1962:242). Enligt verkets mening borde som huvudprincip gälla att huvudmannen bar ansvaret för försäkrade som hade så stort behov av vård att skyldighet att ombesörja sjukvård förelåg. Det anfördes dock att denna huvudprincip – mot bakgrund av olika regler för landstingens hemsjukvårdsbidrag – kunde bli svår att tillämpa konsekvent. I avvaktan på en rekommendation av Landstingsförbundet om enhetliga regler underströk Riksförsäkringsverket att "situationen för de vårdbehövande inte [fick] försämrats till följd av gränsdragningsproblem". (a.a. s. 75). I specialmotiveringen hänvisades till Riksförsäkringsverkets förslag (a.a. s. 109).

Som framgår av ovannämnda förarbetsuttalanden framgår att lagstiftarens avsikt har varit att som huvudregel skall gälla att kostnader för hälso- och sjukvård inte skall beaktas vid bedömningen av rätt till handikappersättning. Enligt kammarrättens mening kan dock av förarbetsuttalandena även utläsas att denna princip inte bör tillämpas på så sätt att vårdbehövande drabbas av de gränsdragningsproblem som kan uppkomma vid fördelningen av kostnadsansvar mellan staten och landstingen.

Per Ertzgaard har i det i länsrätten åberopade intyget uppgett bl.a. att Ulf Selander trots sin kompletta ryggmärgsskada har en viss djup känsel vilket gör att man under vårdtiden tydligt kunde se att djup massage ger en avsevärd smärtlindrande effekt. För att kunna hantera hans svåra smärtsituation behöver alla medel som är tillgängliga samutnyttjas. Ulf Selander behöver såväl den intratekala pumpbehandlingen med morfin som tillägg av fysikalisk behandling i form av massage. Det är sannolikt också viktigt vem som utför massagen. Han förordar därför starkt att Ulf Selander får möjlighet till massage flera gånger i veckan.

Även av Birgitta Hagberg Quittenbaums intyg framgår att Ulf Selander har behov av sådan massage för att uppnå maximal smärtlindring.

Försäkringskassan har inte ifrågasatt vare sig behovet av den aktuella massagebehandlingen eller de kostnader denna medför.

Enligt Försäkringsöverdomstolens rättsfall FÖD 1991:16 och 1993:4 kan man, när det gäller godtagna hjälpbehov för handikappersättning, endast bortse från hjälpbehov som "tillgodoses" genom annat samhällsstöd.

Som länsrätten funnit har det inte framkommit annat än att det saknas möjlighet för Ulf Selander att erhålla en sådan massage som den nu aktuella inom ramen för högkostnadsskyddet. Påståendet att de personliga assistenterna inte kan ge sådan behandling har inte vederlagts. Ulf Selan-

ders kostnader för massage och resor i samband med denna skall därför godtas som merkostnader. Överklagandet skall således avslås.

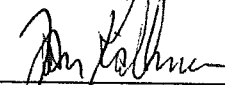
DOMSLUT

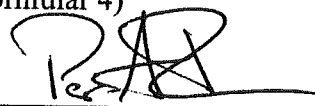
Kammarrätten avslår överklagandet.

Kammarrättens beslut att inhibera länsrättens dom gäller därmed inte längre.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4)

Jan Blänning
skiljaktig, se protokoll

Jan Källman
referent

Per-Anders Toresten

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Lasse Mellergård och Bo Runbjörk

BILAGA A

KLAGANDE

Ulf Selander, 660311-2712
Odlingsvägen 34
342 33 Alvesta

MOTPART

Försäkringskassan
Länskontoret Kronoberg
351 84 Växjö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut den 17 mars 2005, diariernr 089259-2005, se bilaga 1

SAKEN

Handikappersättning enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag

---

Försäkringskassan beslutade den 17 mars 2005 att bevilja Ulf Selander handikappersättning med 36 procent av prisbasbeloppet från och med april 2005.

Ulf Selander överklagar försäkringskassans beslut och yrkar att merkostnader skall godkännas för massage med 52 000 kr, resekostnader 5 616 kr, jeans 1600 kr, handskar 300 kr, nitristic 318 kr, avfallspåsar 396 kr madrasser 2 700 kr och rygg-och maggördel med 350 kr samt i ansökan upptagna merkostnader. Han anför bl.a. följande. Kostnaden för massage är en stor utgift för honom då massage inte erbjuds inom sjukvården och inte ingår i något högkostnadsskydd. Massagen är av största betydelse för honom. Den lindrar hans värk och stelhet och gör det lättare för honom att komma över till rullstol. Utan massage blir han helt sängliggande. Den massage hans personliga assistenter kan ge honom är endast ytlig på axlar och rygg för att sätta igång yttre blodcirkulation. Han åberopar intyg den 9 april 2005 av specialistläkaren Birgitta Hagberg Quittenbaum, Rehabiliteringskliniken,

Dok.Id 11026

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 42 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-868 00 E-post: lansratten@lrg.dom.se	0470-869 50	måndag - fredag 09:00 - 12:00 13:00 - 15:00

Växjö och den 30 augusti 2005 av överläkaren Per Ertzgaard, Rehabiliteringsmedicinska kliniken, Linköping.

Försäkringskassan avstyrker bifall till överklagandet och anför följande. Försäkringskassan finner inte skäl att beakta någon merutgift för jeans eller madrasser då de summor som åberopas inte anses överstiga vad som är normalt förekommande kostnader för dessa varor. Försäkringskassan vidhåller att kostnad för sjukvårdande behandling inte skall beaktas utöver det belopp som gäller för det så kallade högkostnadsskyddet. Försäkringskassan noterar att det av handlingarna i målet framgår att massage också ges av de personliga assistenterna. Merutgifter för hälso- och sjukvård, läkemedel och sjukresor har beaktats upp till högkostnadsskyddet. Tillsammans med utgiften för larm uppgår dessa kostnader till 4 700 kr. För att rätt till högre handikappersättning än vad som har beslutats skall föreligga skall dessa merutgifter uppgå till minst 13 227 kr. Försäkringskassan vidhåller att skäliga merutgifter för receptfria läkemedel och förbrukningsvaror med anledning av funktionshindret inte uppgår till sådant belopp att Ulf Selander har rätt till högre handikappersättning än 36 % av prisbasbeloppet.

DOMSKÄL

I 5 § lagen om handikappersättning och vårdbidrag stadgas att rätt till handikappersättning har en försäkrad från och med juli månad det år han eller hon fyller 19 år och som innan han eller hon har fyllt 65 år för avsevärd tid har fått sin funktionsförmåga nedsatt i sådan omfattning att han eller hon i sin dagliga livsföring behöver mera tidskrävande hjälp av annan, för att kunna förvärvsarbета behöver fortlöpande hjälp av annan, eller i annat fall har betydande merutgifter. Om den funktionshindrade behöver hjälp aningen i den dagliga livsföringen och för att kunna förvärvsarbета, eller i något av dessa båda avseenden, och dessutom har merutgifter i anledning av funktionshindret, grundas bedömningen av rätten till handikappersätt-

ning på det sammanlagda behovet av stöd. Enligt 6 § samma lag utgör handikappersättning alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek för år räknat 69, 53 eller 36 procent av prisbasbeloppet. Enligt 13 § får handikappersättning inte utges för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Av utredningen i målet framgår följande. Ulf Selander var inblandad i en MC-olycka den 13 augusti 1988. Han ådrog sig halsfrakturer som medförde en totalförlamning från bröstet och nedåt vilket innebär att han är rullstolsburen. Han har hel förtidspension från mars 1994. Han har haft 69 (65) % handikappersättning från oktober 1988. Han har den 11 februari 1999 beviljats bilstöd. Rätt till assistansersättning med upp till 1988 timmar per sex månader föreligger från och med den 10 maj 2004. Han anlitar en leg. massör som kommer hem till honom.

Ulf Selander har enligt sammanställning i försäkringskassans utredning åberopat merutgifter med 68 140 kr. Försäkringskassan har beaktat kostnader i samband med massage upp till högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvård. Försäkringskassan har bedömt att de godtagbara kostnaderna för hälso- och sjukvård tillsammans med beaktade kostnader för larm och receptfria läkemedel är av den omfattningen att rätt till handikappersättning med 36 % föreligger.

Underläkaren Lena Björkman, Rehabiliteringsmedicinska kliniken, Linköping har i intyg den 21 januari 2005 anfört bl.a. följande. Ulf Selander har långvariga smärtproblem från rygg, nacke och vänster skuldra. Dessa har hållit honom i stort sett sängliggande under långa perioder. Han har fått en intratekel morfinpump. För att framöver minska hans smärta och ge honom så hög funktionsnivå som möjligt bedöms att man som del i hans behandling också behöver mobilisering, töjning och massage av ryggen, nacken, axeln och omkringliggande mjukdelar två gånger per vecka.

Specialistläkaren Birgitta Hagberg Quittenbaum, Rehabiliteringskliniken, Växjö, har i intyg den 9 april 2005 anfört följande. Ulf Selander hade, under inneliggande vårdperiod på rehabiliteringskliniken i Växjö februari –april 2004, behov av kontinuerlig massagebehandling under vårdtiden. Behandlingen har varit av typ klassisk djupgående muskelmassage. Han var under vårdtiden i behov av att anlita privata massörer, eftersom denna behandlingsform med enbart klassisk massage inte erbjuds i sjukvården.

Överläkaren Per Ertzgaard, Rehabiliteringskliniken i Linköping, har i läkarintyg den 30 augusti 2005 anfört bl.a. följande. Ulf Selander behöver såväl den intratekala pumpbehandlingen med morfin som tillägg av fysikalisk behandling i form av massage. Förordar därför starkt att han får möjlighet till massage flera gånger i veckan.

Av utredningen i målet framgår att Ulf Selander varit ordinerad massage från och med januari 2005. Såvitt framkommit saknas möjlighet för Ulf Selander att erhålla en motsvarande behandling inom ramen för högkostnadsskyddet. Denna typ av djupgående muskelmassage kan inte ges av de personliga assistenterna. Massagen är viktig som en del av hans smärtlindring. Sammantaget finner länsrätten att kostnaderna för Ulf Selanders massage och resor i samband med denna med totalt 57 616 kr skall beaktas vid beräkningen av hans handikappersättning. För rätt till handikappersättning med 69 procent krävs att godtagbara merutgifter uppgår till lägst 24 231 kr. Ulf Selander har därför rätt till handikappersättning med 69 procent från och med april 2005.

DOMSLUT

Länsrätten bifaller överklagandet och beviljar Ulf Selander handikappersättning med 69 procent av prisbasbeloppet från och med april 2005. Målet visas åter till Försäkringskassan för erforderlig handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (Dv 3104/1d)

Bengt Lindblad

Försäkringskontoret, Ljungby
Myrthel Nielsen, 0372-673 46

Datum
2005-03-17

Personnr
19660311-2712

Ulf Selander
Odlingsvägen 34
342 33 Alvesta

LÄNSRÄTTEN I KRONBERGS LÄN	
2005-05-31	
Månr:	Rotel:
668-05	4

Handikappersättning

Underrättelse om beslut

Socialförsäkringsnämnden hos Försäkringskassan har den 16 mars 2005 beslutat att bevilja dig handikappersättning med 36 procent av prisbasbeloppet från och med april 2005.

Försäkringskassans bedömning

Selander har på grund av sitt funktionshinder ett omfattande hjälp- och tillsynsbehov vilket tillgodoses genom personlig assistans varför handikappersättning grundas på enbart merutgifter. Selander uppger 68 140 kronor i merutgifter. Uppgivna kostnader som uppkommer i samband med massage beaktas upp till högkostnadsskyddet för hälso- och sjukvård. Godtagbara kostnader för hälso- och sjukvård tillsammans med beaktade kostnader för larm och receptfria läkemedel bedöms vara av den omfattningen att rätt till 36 % handikappersättning.

Bestämmelser som beslutet grundas på

En försäkrad har rätt till handikappersättning från och med juli månad det år han eller hon fyller 19 år och som före fyllda sextiofem år för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i sådan omfattning att han:

- i sin dagliga livsföring behöver mera tidskrävande hjälp av annan,
- för att kunna förvärvsarbeta behöver fortlöpande hjälp av annan eller
- annars har betydande merutgifter.

Finns både hjälpbehov och merutgifter grundas bedömningen på det sammanlagda behovet av stöd.

Handikappersättning kan beviljas med 36, 53 eller 69 procent av prisbasbeloppet beroende på hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek. Handikappersättningen kan begränsas till viss tid. Behovet av handikappersättning ska omprövas i samband med beslut om sjukersättning eller aktivitetsersättning och när ålderspension beviljas.

Handikappersättning betalas ut från och med den månad då rätt till förmånen inträtt men får inte betalas ut för längre tid tillbaka än sex månader före ansökningsmånaden.

Postadress
Box 306, 341 26 Ljungby

E-post
kronoberg@forsakringskassan.se

Besöksadress
Bergagatan 4

Internetadress
www.forsakringskassan.se

Telefon
0771-52 47 00

Telefax
0372-673 01

Postgiro
18 55 07-1

Org.nr
202100-5521

Detta anges i 5 – 6 §§ samt 13 § lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag.

Försäkringskassan

Myrthel Nielsen

Du kan överklaga beslutet

Om du anser att detta beslut är felaktigt kan du överklaga beslutet hos länsrätten. Skriv då ett brev till Försäkringskassan. Ange vilket beslut som du överklagar, hur du vill att beslutet ska ändras och vilka skäl du har för ändring av beslutet. Skriv också ditt namn, personnummer, adress och telefonnummer.

Brevet ska vara undertecknat av dig. Om du anlitar ombud kan i stället ombudet underteckna. I så fall ska fullmakt i original skickas med.

Försäkringskassan måste få brevet inom **två månader** från den dag som du har tagit del av beslutet. Ditt överklagande kommer sedan att skickas till länsrätten.

Övrig information

Du får ett särskilt beslut där framgår handikappersättningens storlek.

Ett beslut om handikappersättning gäller tills vidare. Det kan finnas anledning för Försäkringskassan att kontrollera att den som beviljats handikappersättning fortfarande uppfyller förutsättningarna för rätt till handikappersättning. Vi kommer att göra en efterkontroll av din handikappersättning i juli 2006. Efterkontrollen kan behövas för att utreda graden av hjälpbehovet och merutgifternas storlek.

När det är dags för efterkontroll kan den ske genom telefonkontakt, hembesök eller på annat sätt.

Försäkringskassan vill samtidigt upplysa om att du är skyldig att anmäla om förhållandena ändras så att rätten till ersättning påverkas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande skall skriva till Regeringsrätten. Skrivelsen ställs alltså till Regeringsrätten men skall skickas eller lämnas till kammarrätten.

Överklagandet skall ha kommit in till kammarrätten inom två månader från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande skall kunna tas upp i Regeringsrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Regeringsrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Regeringsrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande skall undertecknas av klaganden eller dennes ombud och inges i original samt innehålla;

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom skall adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Regeringsrätten
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen härför
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

**Beträffande RÄTTENS LEDAMÖTER, PARTER, SAKEN och
ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE, se kammarrättens dom**

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE
Referenten

Målet föredras, varefter kammarrätten beslutar dom. Från domen är Jan Blänning skiljaktig och anför följande. Jag vill bifalla överklagandet och fastställa Försäkringskassans beslut.

_____
Jan Källman

Protokollet uppvisat 2007-04-17/10